

אחריוק אמן כך פירש רבינו שלמה זצ"ל בברכות. ואין ראוי להפסיק בין גאולה לתפלה. דהניא אין אומרים דברים אחר אמת ויציב כדי שישמך גאולה לתפלה. ואמרינן שלש תפילות וק' הכף לסמיכה שחיסה הכף לנפילת ידיים ברכה הכף לגאולה תפלה. ירושלמי פרק קמא דברכות אמר ר' יוסי ב"ד בן כל הסומך גאולה לתפלה אין השמן מקטרג באותו היום. ובאגרה מצאתי ר' אלעזר הזה קא אויל באורחא פגע ביה אליהו זכור לטוב ועמו ארבעת אלפים גמלים מעונין. אמר לו מה המה מעונין אמר לו אף וחימה. אמר לו למה אמר לו לעשות נקמה באף וחימה ממי שמספר בין קדוש לברוך. בין ברכה לברכה. בין גאולה לתפלה. בין פרשה לפרשה. בין פרק לפרק. בין אמן יהא שמיה רבא ליתברך. ועל כל מי שאינו מהבין בתפלתו. שכל המתכוין בתפלתו אין תפלתו חוזרת ריקס. שנא' תכין לבם תקשיב אונק. פירש ר' בנימין אחי נר"ו בין ברכה לברכה. כגון שתי ברכות הסמוכות והמחזרות זו לזו כמו ברכות של תפילין וי"ח ברכות של תפלה וברכת המזון וזולתן. בין פרשה לפרשה כמו הגך פרשיות דברכת כהנים ובשעת ברכה. והקורא בתורה והקורא במגילה שמפסיק בקריאתו. בין פרק לפרק כמו פרקי קרית שמע והלל. וכל אלו שמתבטל מרצונו שלא ספני הוראה והכבוד מדברי קדושה לדברי הבטלה: מצאתי לנאונים ז"ל קדיש וברכו וקדושה וברכת ציצית ותפילין מפסיק בין גאולה לתפלה ולא דבר אחר:

[ז] דין תפלה בלחש ובכוונת הלב.

וצריך המתפלל לעמוד באיטה ביראה ברתת חיע. ולכוין לבו בתפלתו דכתיב תכין לבם תקשיב אונק. מצאתי בשוחר טוב כתוב אחר אומר עבדו את ה' ביראה. וכתוב אחר אומר עבדו את ה' בשמחה. אם ביראה היאך בשמחה ואם בשמחה היאך ביראה. אמר ר' אייבו כשאתה עומד להתפלל יהא לבך שמח עליך שאתה עובד לאלהים שאין כמותו בעולם. וצריך אדם לכוין את לבו בתפלתו כדילפינן מתנה. דכתיב וחנה היא מדברת על לבה. ואמר ר' אלעזר מכאן להתפלל שצריך לכוין את לבו. ר' ירמיה בשם ר' אלעזר אומר המתפלל ולא כיון את לבו אם יודע בו שהוא חוזר ומכוין לבו יחזור ויהפיל ואם לאו לא יחזור ויהפיל. ושמעתי מפי הר"ר יעקב מגורציבורק נר"ו שיש להביא ראיה מראש מסכת זבחים. שאע"פ ישבמה פעמים אדם מתפלל ואינו מתכוין יש לומר עיצא ידי חובתו למאן דאמר תפלות כנגד תמידין תקנום דאמרינן בתחילה זבחים כל הזבחים שנובחו שלא לשמן כשרין אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה. וטוביה לשם דאם נובחו בסתמא כשרין ועלו לבעלים לשם חובה הכא נמי בתפלה יש לומר דאינו מתכוין הוי ליה כסתמא ויצא ידי חובתו. מיהו המתפלל בכוונה שפי עדיף והיא מצוה מן המוכרח ומבטח לו שאין תפלתו חוזרת ריקס בדכתיב תכין לבם תקשיב אונק. ירושלמי בברכות אמר ר' חייא רובא אנא מן יומי לא כוונת אלא חד זמן בעית מכוונא והרדית בלבי ואמרית מאן עליל קומי ארקבמ' או קומי ריש גלותא. שמואל אמר אנא מצית אפרוחיא ר' בון ב"ר חייא אמר אנא מצית דוססאי. אמר ר' מתניא סחויק אנא מיבו לרישי דכד הוה מסי מדיים כרע מגרמיה. מצאתי במעשה המרכבה ובשעת התפלה צריך אדם לנענע כל גופו שנא' כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמך. ואסור לאדם לאחוז בידו תפילין או ספר תורה וסבין או קערה וככר או מעות או כל דבר בשעה שמתפלל. ושכור שהתפלל לא עלתה לו תפלה. וצריך לחזור ולהתפלל. והמתפלל אסור לו לרקוק לפניו וכך מפורש בירושלמי. לפניו אסור לאתריו מותר לימינו אסור לשמאלו מותר משום שנא' ה' צלך על יד ימינך. בספר התרוסה הלכה למעשה שצריך האדם להתנאות לפני בוראו ולהתעטף בטליתו. וכן צריך לתגור אזורו אע"פ שיש לו מכנסים שמעתה אין לבו רואה את הערוה. ובשם רב סעדיא גאון זצ"ל מצאתי בהתפלל ואין לו מכנסים אסור לו להתפלל אלא אם יש לו אבגס תגור על מתניו כדי שיפריד בין לבו ובין הערוה. וכן מנהג שלא יהא לבו רואה את הערוה משום שנא' הכן לקראת אלהיך ישראל. והמתפלל אסור לו להתגביה קולו דילפינן מחנה דכתיב וחנה היא מדברת על לבה רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע. ואמרי' בברכות פרק מי שמתו המגביה קולו בתפלתו הרי זה מגביה השקר והמשמיע קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמנה. ובסוטה מפרש אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי מפני מה תקנו תפלה בלחש כדי שלא לבייש עוברי עברה. תדע שלא חלק הכתוב בין תפלה

תפלה

שבלי עין תפלה י"ח הלכך מ

המאת לעולה. ואם אינו יכול לכוון את לבו בלחש מותר לו להשמיע קולו כשמתפלל ביו
לבין עצמו אבל כשמתפלל בצבור אסור שלא יסיר את הצבור. ומה שנוהגין העולם לפרקים
כגון בראש השנה ויום הכפורים שמגביה החזן קולו בתפלת לחש להשמיע לצבור והם
מתפללין עמו בלחש. מצאתי לגאונים ו"ל תשובה ושאלתם בצומא רבא ובראש השנה
שאין כל אדם יודע להתפלל מה שיאמר שליח צבור בקול. כך ראינו שהתפלה בלחש ואין
רשות לכל אדם להתפלל בקול דגמרינן מתנה וקולה לא ישמע. ועוד אמר ר' יוחנן משום ר'
שמעון בן יוחי מפני מה תקנו תפלה בלחש כדי שלא לבייש את עובדי עברה וכל המשמיע
קולו בתפלתו הרי זה מגסי הרוח והמגביה קולו בתפלתו הרי זה מגביאי הבעל. ואם מפני שאין
רוב הקהל בקיאים בתפלות ראש השנה ויום הכפורים יכוונו את לבם כשיורד שליח צבור
לפני התבה להסדיר את התפלה ויענו אמן אחר כל ברכה וברכה ויתאין ידי חובתן שכך אמר
דבן גמליאל למה שליח צבור יורד לפני התיבה אסרו לו להוציא את שאינו בקי. ור' בנימין
אחי נר"ו כהב דלא סבירי ליה דהאי דהקינו רבנן תפלה בלחש משום עובדי עברה שלא
לביישם אם יתוודו בתפלתם ויבקשו רחמים על עצמן. והבא ליכא למיחש דאין אדם שואל
צרכיו ביום טוב. והנך ברכות דשייך למשאל בהו בחול השתא ליתנהו. ואי משום המשמיע
קולו בתפלתו הרי זה מגסי הרוח הבא נמי ליכא למיחש דמאי טעמא אמרינן הרי זה
מגסי הרוח לפי שמגביה ומשמיע קולו לרבים כלומר ראו שאיני מהעובדי עברה שתקנו תפלה
בלחש בשבילם והשתא ביום טוב ליכא למיחש לא משום גסי הרוח ולא משום נביאי הבעל
וקמני אמנה. דהא אמרינן עלה אמר רב הונא לא שנו אלא שיכול לכוון את דעתו בלחש.
אבל אם אינו יכול לכוון את דעתו בלחש מותר. והני מילי ביחיד אבל בצבור לא. משום
סרדא דצבורא. שמע מינה כל היכא דקא עבד בבשוח וליכא למיחש לסרדא דצבורא שרי.
והבא נמי ליכא למיחש לסרדא דצבורא. דכולהו ניהא להו בהא וכולהו כחדא מצלי. ואיתא
בירושלמי ר' אבא ב"ר זמינא הוי מצלי בקלא. ר' יונה כי הוי מצלי בכנשתא הוי מצלי
בלחשא כי הוה מצלי בביתא הוי מצלי בקלא עד דילפון בני ביתיה צלוחה מיניה. תפשוט
מהא כל להתלמד בני הבית או בני בית הנסות מותר לחון לומר בקול כדי שילמדו אתרים
וכן מנהג פשוט בישראל: וצריך אדם לברוק נקביו קודם תפלתו כדכתיב שמור רגליך כאשר
הלך אל בית האלהים. אמר רב אישי ואיתימא ר' תנינא בר פפא שמור נקבך בשעה שאתה
עומד בתפלה לפני. ותניא הנצרך לנקביו לא יתפלל ואם התפלל תפלתו תועבה. ואם הוא
יכול לעמוד על עצמו עד כדי הלך פרסה מותר. היה עומד בתפלה ומים שותתין על ברכיו
ממתין עד שיכלו המים ומרחיק ד' אמות וחוזר ומתפלל. ואם שהה כדי לגמור את כולה חוזר
לראש ואם לאו חוזר למקום שפסק והמתפלל צריך לו לשהות כדי הלך ד' אמות לאחר התפלה
ואחר כך ישתין אם צריך דכל כשיעור הזה תפלתו שגורה בפיו. היה עומד בתפלה ונתעטש
ממתין עד שיכלה הריח ומתפלל. בקש להעטש מרחיק לאחוריו ד' אמות ומתעטש ועומד שם
עד שיכלה הריח וחוזר למקומו ואומר רבון כל העולמים יצרתנו נקבים נקבים וחלולים חלולים
נלוי וידוע לפניך חרפתנו וכלימתנו חרפה וכלימה אנו בחיינו ורימה ותולעה במיתתנו וחוזר
למקום שפסק:

[יח] דין שמענה עשרה ברכות על הסדר ודין שלש פסיעות.

וצריך להתחיל בתפלה ה' שפתי תפתח דאמר ר' יוחנן בתפלה אומרים ה' שפתי תפתח
ולבסוף הוא אומר יהיו לרצון אמרי פי ואין בו הפסקה בין גאולה לתפלה דכיון דהקינו
ליה רבנן בתפלה כתפלה דמי ומכאן מוכיח שאותם בני אדם שמתחילין בתפלה שומע תפלה
עדיך כל בשר יבואו לא יפה הם עושין דכיון דלא הקינו ליה רבנן בתפלה קא מפסיק בין
גאולה לתפלה. הנו רבנן מאה ועשרים זקנים ומהם כמה נביאים תקנו להם לישראל תפלה
על הסדר ושמעינן מהבא שאם לא אמרין על הסדר לא יצא ותניא שמעון הפקולי הסדיר שמונה
עשרה ברכות לפני רבן גמליאל על הסדר ביבנה. מצאתי אגדה מאי על הסדר זה סדר עולם
שכך מצינו י"ח ברכות של תפלה מעולם היו מתקנות זו אחר זו. כיון שבאו אנשי כנסת
הגדולה כללום ותיקנום כסדרן כשניצול אברהם מאור כשדים פתחו מלאכי היצירה ואברו בא"י
כגון אברהם כשנעקד יצחק אבינו על גבי המזבח ונעשה דשן והי' אפרו מושלך על הר הכוריה
סיד